

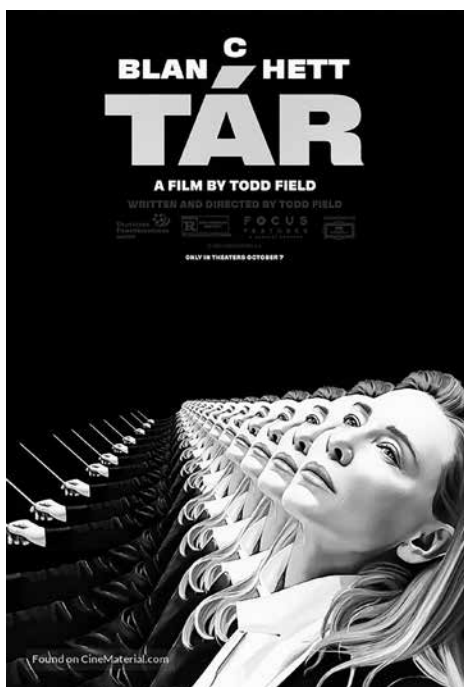
El szabad-e választani az alkotást a művésztől?

Ki lehet-e űzni és helyes-e számúzni egy zsenit, hogy egyszerű helyeken fecsérelje el a tehetségét csak azért, mert a magánéletben rossz ember? Többek között ezt a kérdést feszegeti Todd Field *Tár* című ál-életrajzi filmje.

A filmjei forgatókönyveinek megírását is magára vállaló Todd Field nem termékeny rendező, mindössze három alkotást találni a filmográfiáját bön-gészve: a 2001-es *A hálószobában* (*In the Bedroom*) és a 2006-os *Apró titkok* (*Little Children*) után a tavaly bemutatott *Tár* című alkotásával tért vissza.

Az amerikai független filmes rendező nem titkoltan Cate Blanchettre írta Lydia Tár alakját (Field kijelentette, hogy nem készíti el a filmet, ha Blanchett nem vállalja el a szerepet), hiszen a színésznő a kiváltságos, de neurotikus fehér nők tökéletes megformálója – ilyen alakításokért (*Blue Jasmine*, *Carol*) kapta az eddigi két Oscar-díját. Most azonban egy sötétebb és veszélyesebb karaktert kellett eljátszania, aki sok különböző létező figurából, illetve problémából van összerakva.

A film címszereplője, Lydia Tár egy fiktív hős, sikeres karmester és zeneszerző, ami nőként ritkaságnak számít. Lassanként kiderül, hogy mindezek mellett megosztó személyiség és szexuális ragadozó is. A rendező kifinomult módon mutatja be főhősünk történetét. Először megkapjuk a pontos leírá-

sát annak, hogy a szakma szemében ki Lydia Tár: egy kimagasló pályájú karmester, a világ egyik legjobb zenekarának tartott Berliini Filharmonikusokat vezényli. Majd teljesen más aspektusban elkezdődik a film végéig tartó, több mint két és fél órás „megismerés”, amikor is jelenetből jelenetbe ugrálva próbálja a néző megfejteni, hogy ki is lakozik a sztárművész imázsa mögött.

A *Tár* leplezetlenül az elmúlt évek metoo-hullámában felmerült kérdéseket feszegeti, de sajátos nézőpontjával és általánosító szándékával óvatosan járja körül azokat. Lydia Tár karrierje

szárnyal, egy idő után azonban már nem lehet figyelmen kívül hagyni a vádakát, a kontextusból kiragadott, félreérthető mondatok a kritikus ponton visszaütnek, hirtelen mindenki hátat fordít a művésznek, működésbe lendül a cancel culture, miközben a néző tudja, Lydia ebben a kérdésben ártatlan, másban viszont nem biztos, hogy az.

Akárcsak több valós eset, a film is rámutat, hogyan lehet valaki nyíltan lesbikusként, elismert szakemberként is erkölcsi nulla pont azért, mert elnyomja a saját nagysága. Lydia nemcsak karmester, aki Mahler *V. szimfóniáját* készül előadni Berlinben, hanem zeneszerző is, ilyen minőségében pedig éppen alkotói válsággal küzd, ami kiszolgáltatottá teszi – márpedig neki kőkemény női vezetőként tilos gyengeséget mutatnia.

A *Tár* a komolyzene zárt, férfias világába enged betekintést a nézőnek, mégis szinte minden fontos szereplője

nő, akiknek még keményebben kell küzdeniük a sikerért. Todd Field képes általánosan és érdekesen bemutatni ezt a közeget, hogy a koncerttermet nem ismerő publikum számára is izgalmas legyen. A film erőssége, hogy mer ellentmondásos kérdéseket feltenni, miközben a válaszokat a nézőre hagyja.

Többszörnézős film, második megtekintésre akár egy teljesen más filmet fogunk látni, mert rendezésileg minden a helyére kerül. A *Tár* nem könnyű darab, nem való mindenkinek, viszont hivatkozási alap lesz évek múlva is.

A *Tár* név talán érdekes módon magyarosnak tűnik (ebből több anekdota és városi legenda is született), a filmben előkerül a rat (patkány) anagramma, miközben a név egy másik szót is rejt: *Tár* egyenlő *art* (művészet), annak minden bájával és kellemetlenségével.

Lencar Péter